

ČESKÁ REPUBLIKA

R O Z S U D E K
J M É N E M R E P U B L I K Y

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobců: **a) I. G.** a **b) nezl. V. G.**, zast. zákonnou zástupkyní žalobkyní ad a), oba zast. Mgr. Josefem Havlíčkem, advokátem, Karlovy Vary, Krymská 5, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, Nad Štolou 3, Praha 7, pošt. schránka 21/OAM, o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, ze dne 16. 6. 2004, č. j. 52 Az 17/2004 – 48,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, ze dne 16. 6. 2004, č. j. 52 Az 17/2004 – 48, **s e z r u š u j e** a věc **s e v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalovaného ze dne 15. 7. 2003, č. j. OAM-2650/VL-07-P11-2000, nebyl žalobkyni a jejímu nezletilému synovi udělen azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Současně bylo vysloveno, že se na cizince nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. V odůvodnění rozhodnutí správní orgán uvedl, že v průběhu správního řízení bylo objasněno, že důvodem žádosti o udělení azylu byly problémy s milicí, potíže manžela žalobkyně a tchýně, omezení ve vjezdu do zahraničí na ozdravný pobyt dítěte a problémy v zaměstnání. Správní orgán po zhodnocení věci dospěl k závěru, že žalobkyně nesplňuje podmínky udělení azylu podle § 12 zákona o azylu a neshledal ani splnění podmínek uvedených v ustanovení § 13 odst. 1, 2, § 14 a 91 zákona o azylu.

V podané žalobě žalobkyně napadla výše uvedené rozhodnutí správního orgánu v rozsahu výroku o neudělení azylu podle ustanovení § 12 a § 14 zákona o azylu a o nevztažení překážky vycestování ve smyslu ustanovení § 91 tohoto zákona. Namítala, že žalovaný v předchozím řízení o udělení azylu porušil ustanovení § 3 odst. 3 a odst. 4, § 32 odst. 1, § 33 odst. 2, § 46 a § 47 odst. 3 zákona o správním řízení (dále jen „správní řád“). Žalobkyně odkázala na spisový materiál žalovaného. Napadené rozhodnutí považovala za nezákonné a domnívala se, že žalovaný žádost o udělení azylu posoudil nesprávně. Navrhovala zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení.

Krajský soud v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, rozsudkem ze dne 16. 6. 2004, č. j. 52 Az 17/2004 – 48, žalobu zamítl a rozhodl, že žalobci nemají právo na náhradu nákladů řízení a žalovanému se právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává. Pod bodem III. výroku rozsudku přiznal tlumočnici právo na náhradu tlumočného ve výši 700 Kč. Ve svém rozhodnutí vycházel z obsahu správního spisu a konstatoval, že po důkladném přezkoumání dospěl k závěru, že v řízení před žalovaným nebylo prokázáno, že by byli žalobci pronásledováni z důvodů daných taxativně zákonem o azylu. Nebyly prokázány ani skutečnosti, které by svou povahou odůvodňovaly strach žalobců z pronásledování z důvodů daných taxativně zákonem o azylu. Důvody uváděné žalobci, t. j. vyhrožování ze strany policisty, nemoc dítěte a nemožnost vyjet s ním na ozdravný pobyt, pronásledování policií a státní bezpečností z důvodu členství v politických stranách a organizacích a potíže v zaměstnání, byly sice žalobkyní subjektivně popsány, ale s odkazem na ustanovení § 12 písm. a) zákona o azylu vyplývá, že se musela hodnotit u pojmu „pronásledování“ definovaného v ustanovení § 2 odst. 6 tohoto zákona, nejen četnost a opakovanost diskriminačních opatření, ale i jejich intenzita. Jak uvádí ustálená soudní judikatura, pojem „pronásledování“ v sobě obvykle zahrnuje aktivitu státní moci nebo popřípadě pasivitu této státní moci. Jak žalobkyně sama uváděla, žádné konkrétní problémy se státními orgány, ani jiné problémy relevantní pro udělení azylu, v Bělorusku neměla. Problémy s policií měl její manžel a tchýně. V průběhu správního řízení bylo zjištěno, že žalobkyně svědčila u soudu proti jednání policie v souvislosti s případem své tchýně. Jednou jí vyhrožoval policista, který ji chtěl zřejmě od svědectví odradit. Jednalo se však v daném případě o ojedinělý nezákonný akt fyzické osoby, která zneužívala svého služebního postavení, na který si však žalobkyně v zemi svého původu nestěžovala u kompetentních orgánů, t. j. například u nadřízeného policisty. Dále žalobkyně uvedla, že byla řadovou členkou Asociace na ochranu lidských práv a předsedkyně pobočky Spojené občanské strany. Její činnost spočívala například v roznášení novin a sbírání podpisů. Žalobkyně uváděla, že v souvislosti s členstvím v těchto organizacích nebyla pronásledována. Potíže s ředitelkou zaměstnání taktéž žalobkyně nijak konkrétně neřešila. Kvalifikovaným důvodem pro udělení azylu nebylo ani zamoření radioaktivitou. V tomto směru poukazoval soud na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 5 Azs 38/2003, podle něhož ekologická katastrofa nepředstavuje samostatný důvod pro přiznání azylu podle § 12. Nemožnost vycestování do ciziny podle vlastního výběru taktéž nezakládala relevantní důvod pro udělení azylu. Azyl jako specifický a výjimečný právní institut nikdy nebyl a nebude univerzálním nástrojem pro poskytnutí ochrany před každým bezprávím. Krajský soud se ztotožnil se závěry žalovaného správního orgánu i s obsahem jeho odůvodnění. Neshledal v rozhodnutí žalovaného procesní pochybení vytýkaná v žalobě. Krajský soud pak dále neshledal ani podmínky pro udělení azylu podle § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona o azylu. Na straně žalobců nebyly podle něho dány ani překážky vycestování ve smyslu § 28 a 91 zákona o azylu. Žalobu proto jako nedůvodnou podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.

Proti tomuto rozsudku podali včas kasační stížnost žalobci (dále jen „stěžovatelé“, případně „stěžovatelka“). V kasační stížnosti uvedla, že je členkou Ligy ochrany lidských práv, předsedkyní pobočky Sjednocené občanské strany ve městě K.. Požádala o azyl v ČR, neboť měla obavy o svůj život a byla pronásledována policií a státní bezpečností. Žalobkyně a její rodina jsou pronásledovány v Bělorusku, protože jsou členy běloruské asociace ochrany lidských práv. Za své politické názory byla žalobkyně diskriminována. Diskriminace spočívala v tom, že musela odejít z práce, neboť jí zaměstnavatel dával najevo, že je nežádoucí, a dále její manžel a tchýně byli několikrát napadeni policií Běloruska. Stěžovatelka měla za to, že správní orgán porušil ustanovení § 3 odst. 3 a 4, § 32 odst. 1 a 2 a § 33 odst. 2, § 46 správního řádu a § 12 zákona o azylu. K porušení citovaných ustanovení správního řádu a zákona o azylu krajský soud nepřihlížel, a tím došlo podle názoru stěžovatelky k nezákonnosti, spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem. Stěžovatelka vyslovila přesvědčení, že žalovaný nepřezkoumal všechny důvody, které ji vedly k tomu, aby podala žádost o azyl za sebe i za svého nezletilého syna. Upozornila na její osobní situaci, kdy se může zdát, že její politická angažovanost v Bělorusku není dostatečně akcentovaná. Avšak jenom ten, kdo v takové zemi žil, zná zákeřné praktiky Lukašenkova režimu. Podle názoru stěžovatelky by bylo pozdě čekat, až na ni a jejího syna dopadne některá z nepředvídatelných zákeřností režimu. Ráda by se sice do vlasti vrátila, ale za dané situace si není ničím jistá. Navrhovala, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Dále žádala, aby bylo rozhodnuto o odkladném účinku kasační stížnosti.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti popřel její oprávněnost, neboť se domníval, že jak jeho rozhodnutí ve věci azylu ve všech částech výroku, tak i rozsudek soudu, byly vydány v souladu s právními předpisy. Správní orgán se přiklání k názoru soudu, že v řízení nebylo stěžovatelce prokázáno, že by byli pronásledováni z důvodu taxativně vymezených zákonem o azylu. Dále se domnívá, že nebyly prokázány ani skutečnosti, které by svou povahou odůvodňovaly strach stěžovatelů z pronásledování z důvodů uvedených v zákoně o azylu. Důvody uváděné stěžovateli nelze podřadit pod žádné ustanovení dané v § 12 zákona o azylu. Navrhl zamítnutí kasační stížnosti a nepřiznání odkladného účinku.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. Podle ustanovení § 109 odst. 2 s. ř. s. je Nejvyšší správní soud vázán rozsahem kasační stížnosti; to neplatí, je-li na napadeném výroku závislý výrok, který napaden nebyl, nebo je-li rozhodnutí správního orgánu nicotné. Podle § 109 odst. 3 s. ř. s. Nejvyšší správní soud je vázán důvody kasační stížnosti; to neplatí, bylo-li řízení před soudem zmatečné (§ 103 odst. 1 písm. c/), nebo bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, a nebo je-li napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné (§ 103 odst. 1 písm. d/), jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné.

Z obsahu správního spisu bylo zjištěno, že stěžovatelka podala dne 9. 11. 2000 žádost o udělení azylu, v níž uvedla, že Bělorusko opustila v listopadu 2000 ze strachu o svůj život. Uvedla dále, že její rodina je pronásledována policií a státní bezpečností, protože je členkou Ligy ochrany lidských práv a předsedkyní pobočky Spojené občanské strany (OGP) ve městě K. Dále popisovala, že pracovala v umělecké škole, kde jí však ředitelka vytvořila takové podmínky, že musela odejít. Několikrát jí bylo vyhrožováno neznámými osobami spálením domu. Větší problémy měl manžel, který je občanem Kazachstánu a nemůže z Běloruska odejít. Byl jim odposloucháván telefon. Bála se o život svůj a svého syna. Ve vlastnoručně

psaném prohlášení ze dne 12. 11. 2000 dále uvedla, že byla svědkem nezákonného zatčení a zbití matky svého manžela. Z těchto důvodů žádala o politický azyl. V protokolu o pohovoru ze dne 28. 12. 2000 stěžovatelka uvedla, že svou vlast opustila z několika důvodů. Prvním byla událost s tchýní, která byla v roce 1998 zbita policií. Jmenovaná toho byla svědkem a proti policii svědčila u soudu. Policisté ji před soudem vyhrožovali, že pokud bude svědčit, skončí jako její tchýně. Druhým důvodem byla skutečnost, že rodina žila v zóně zamořené radioaktivitou, dítě má bronchitidu, je rachitické a má různé alergie na léky. V roce 2000 chtěla odjet se synem na ozdravný pobyt, ale kvůli vládnímu nařízení nemohli oba navštívit země Schengenského prostoru. Mohl by vyjet pouze syn nebo ona sama. Jmenovaná dále uvedla, že její rodina byla pronásledována milicí. Manžel nemůže chodit sám ven. Již několikrát byl zadržen milicí. Manžel si na nezákonný postup milice stěžoval, přičemž mu bylo sděleno, že pracovník, který mu udělil pokutu, k tomu nebyl oprávněn. Zadržených 800 dolarů mu však již nikdo nevrátil. Manžel ve svých stížnostech pokračuje. Je občanem Kazachstánu a má v Bělorusku povolení k pobytu. Běloruské státní občanství mu uděleno nebylo. Stejný problém má tchán jmenované. Ani manžel ani tchán nemohou podle jejího vyjádření vycestovat, proto ji manžel poslal se synem sám. Sdělila dále, že jim je odposloucháván telefon. Byla nucena podat v zaměstnání výpověď s tím, že nebude již moci najít práci ve svém oboru. Hledala si práci i v jiném městě, ale dopadlo to tak, že jí vždy bylo řečeno, že již mají někoho jiného. Má mnoho ocenění z práce, ale nikoho to nezajímá. Rodina je pronásledována, protože je členem běloruské Asociace ochrany lidských práv, jímž je žadatelka rovněž členem. Dále uvedla členství ve straně Sjednocené občanské strany, kde je předsedkyní pobočky této strany. Předseda zmíněné asociace, pan M., konzultoval údajně její případ s českým velvyslancem panem F. Dále stěžovatelka se podrobně vyjadřovala jednak k případu své tchýně a ke svému svědectví u soudu, k okolnostem, které se vztahovaly k nemožnosti vyjet na ozdravný pobyt s nezletilým synem, a dále zejména k problémům v zaměstnání, kde uvedla, že postupně jí bylo sdělováno, že nejsou s její prací spokojeni, ačkoliv dostávala diplomy za dobrou práci, avšak odměny dostávala ředitelka a její zástupkyně. Z práce odešla na vlastní žádost, ale na nástěnce bylo vyvěšeno oznámení, že není schopna řádně vykonávat svoji práci. Ředitelka jí vyhrožovala, že již místo v oboru nenajde, což se také stalo. Dále poukazovala na svou politickou činnost, která spočívala v roznášení letáků a ve sbírání podpisů. Vyslovila přesvědčení, že by měla problémy při eventuálním návratu do Běloruska již na hranicích, neboť by byla dotazována, proč byla tak dlouho v ČR.

Stěžovatelka dále předložila doplnění k pohovoru, neboť přečtení pohovoru v ní vyvolalo pocit, jako kdyby nepřijela do České republiky hledat pomoc, nýbrž jen tak na výlet. Namítala, že mnoho věcí z protokolu nebylo zapsáno, nebo bylo uvedeno nepřesně. Ve spise je kromě dalších listinných podkladů založeno vyjádření běloruské Asociace na ochranu lidských práv ze dne 16. 2. 2001, kdy tato asociace uvádí, že žádá o poskytnutí politického azylu žalobkyni a jejímu synovi. Dále je zde uvedeno, že nikdo z rodiny G. se nemůže objevit samostatně na ulici. Další pobývání členů této rodiny na území Běloruska je nebezpečné pro jejich svobodu a život. Běloruská Asociace na ochranu lidských práv nabádala, aby Česká republika nebyla lhostejná k této rodině, jejíž život se nachází v nebezpečí, a aby byl žalobkyni a jejímu nezletilému synovi udělen azyl kvůli politickým motivům v Bělorusku. Ve spise se dále nacházejí listiny týkající se stíhání manžela stěžovatelky a řada podkladů, z nichž bylo možno posoudit situaci v Běloruské republice. Ve spise je pak dále založena žádost stěžovatelky sepsaná prostřednictvím její tehdejší zástupkyně ze dne 4. 4. 2003 (tedy před vydáním napadeného rozhodnutí), v níž žadatelka poukazuje na to, že po celou dobu vedení řízení žije v táborovém prostředí, které má na nezletilého syna negativní vliv. Nezletilý syn je v péči dětského psychiatra MUDr. K. a

pedagogicko psychologické poradny ve Z. K této žádosti byla přiložena zpráva MUDr. K. ze dne 4. 4. 2003, z níž mimo jiné vyplývá, že nezletilý se koncem března škrtil šňůrou až zmodral.

Nejvyšší správní soud k posuzované věci především uvádí, že při posuzování existence „odůvodněného strachu z pronásledování“ ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, je třeba konfrontovat žadatelova tvrzení se zjištěním, které si opatří správní orgán, kdy toto zjištění by mělo být zaměřeno na politické prostředí v zemi původu žadatele. Zásada tzv. materiální pravdy má v řízení o udělení azylu svá specifika, spočívající v pravidelné nedostatečnosti důkazů, prokazujících věrohodnost žadatelových tvrzení. V případě, že žadatel uvádí skutečnosti podřaditelné pod taxativně vymezené důvody pro udělení azylu ve smyslu ustanovení § 12 zákona o azylu, je na správním orgánu, aby prokázal či vyvrátil pravdivost žadatelových tvrzení, a to buď zcela nevyvratitelně zjištěním přesných okolností vážících se na stěžovatelova tvrzení, nebo alespoň s takovou měrou pravděpodobnosti, která nevyvolává zásadní pochybnosti o správnosti úsudku správního orgánu. Zásadní roli při zjišťování skutkového stavu věci mají zprávy o stavu dodržování lidských práv v zemi původu žadatele. Je-li zřejmé, že se jedná o bezpečnou zemi původu, v níž je z hlediska standardu předpokládaných zákonem č. 325/1999 Sb., o azylu, zabezpečena řádná a fungující ochrana občanů před nežádoucími ingerencemi státu do jejich základních práv a svobod, pak lze důvodně předpokládat, že v takové zemi sice může docházet k jednotlivým excesům, nicméně lze se prostřednictvím správních, soudních či jiných orgánů domáhat nápravy proti nezákonnému zásahu. Takový závěr však nelze učinit v případě, že se jedná o zemi, ve které se státní orgány opakovaně dopouští závažných porušení lidských práv. Má-li správní orgán za to, že stěžovatel, který přichází ze země s nedostatečnou ochranou lidských práv, nevypovídá pravdivě o důvodech, které ho vedly k opuštění jeho země původu a podání žádosti o azyl v ČR, musí své pochybnosti hodnověrně objasnit a prokázat. Jsou-li dány skutečnosti, na jejichž základě lze předpokládat, že k porušení základních lidských práv a svobod žadatele o azyl došlo nebo mohlo dojít, a správní orgán nemá dostatek důkazů o tom, že tomu tak nebylo, pak tyto skutečnosti musí správní orgán v situaci důkazní nouze zohlednit, a to ve prospěch žadatele o azyl.

Z obsahu informací, které žalovaný shromáždil o dodržování lidských práv v Bělorusku vyplývá, a to konkrétně ze Zprávy o dodržování lidských práv v Bělorusku za rok 2002, vydané MZ USA dne 31. 3. 2003, že dodržování lidských práv ze strany režimu nadále vykazovalo značné nedostatky a ještě se v několika ohledech zhoršilo. Státním orgánům se nadále dařilo odpírat občanům právo na změnu vlády. Bylo zaznamenáno nejméně jedno podezřelé úmrtí politického aktivisty. Soudnictví není nezávislé. Státní úřady se příliš nesnažily objasnit zmizení známých členů opozice, ke kterým došlo v dřívějších letech a během roku bagatelizovaly důvěryhodné zprávy o tom, že do těchto případů jsou zapleteni představitelé režimu. Příslušníci policie se nadále dopouštěli fyzického násilí a místy i mučení na vězních a zadržovaných osobách. Rovněž byly hlášeny vážné případy šikany v armádě. Problémy přeplněných věznic přetrvávaly. Docházelo k nezákonnému zatýkání a zadržování občanů bezpečnostními složkami a rapidně se zvýšil počet zjevně politicky motivovaných zatčení. Celá řada těchto osob však byla záhy propuštěna. Státní bezpečnost nadále porušovala právo na soukromí a svobodu pohybu, a to tím, že bedlivě sledovala činnost opozičních politiků, organizací zaměřujících se na ochranu lidských práv a dalších skupin obyvatel. Režim nadále potlačoval svobodu projevu a tisku a nerespektoval svobodu shromažďování a spolčování. Režim prosadil několik nových dekretů, které ještě více omezily tyto svobody. Zahájil ofenzívu proti nezávislým médiím. V jejím důsledku bylo zastaveno vydávání několika novin a též došlo k uvěznění novinářů na základě obvinění

z urážky na cti. Úřady schválily nový zákon o náboženských společnostech, který podstatně omezuje náboženskou svobodu a zvýhodňuje ruskou pravoslavnou církev na úkor v Bělorusku netradičních náboženství. Režim omezoval svobodu pohybu. Opoziční politická hnutí a politické strany čelily zpřísněným soudním i mimosoudním opatřením, včetně fyzického napadání svých představitelů. Členové bezpečnostních složek státu bedlivě sledovali činnost organizací na ochranu lidských práv a v této činnosti jim bránili. Velkým problémem zůstalo domácí násilí i diskriminace žen. Úřady nepřestaly závažně omezovat práva pracujících na sdružování, organizaci a kolektivní vyjednávání. Nadále docházelo k obchodování se ženami a dětmi, ke konci roku však úřady podnikly určité kroky s cílem vypořádat se s tímto problémem.

Lze tedy vycházet z toho, že Bělorusko nelze považovat za bezpečnou zemi, v níž by bylo možno se zákonnou cestou domáhat řádné ochrany proti porušování základních práv a svobod ze strany státních orgánů. Rovněž je třeba mít za prokázané, a to ze zprávy MZ ČR, č. j. 114662/2000 – LP, založené ve správním spise, že Sjednocená občanská strana, jejíž je stěžovatelka členkou, dokonce předsedkyní oblastní pobočky, má přes 2000 členů. Cílem strany je vytvoření právního občansko-demokratického státu se samostatnou zahraniční politikou a ekonomikou, zajištění neutrality. Tato strana patří do skupiny opozičních stran, které vystupují jednoznačně proti režimu a současnému systému řízení. V daném kontextu je tedy třeba posuzovat skutečnosti, které stěžovatelka uvádí jako důvody, pro které se svým nezletilým synem opustila Bělorusko a žádá o udělení azylu v ČR. Stěžovatelka od počátku řízení o udělení azylu tvrdí, že její rodina je pronásledována policií a státní bezpečností, protože je členkou politických stran, poukazuje na diskriminaci v zaměstnání a na závažné problémy, vzniklé v souvislosti se svědectvím v případě její tchýně. S ohledem na znalost situace v Bělorusku nelze primárně vyloučit, že se stěžovatelčina tvrzení nezakládají na pravdě. Navíc stěžovatelka předložila doklad veřejného sdružení běloruské Asociace na ochranu lidských práv, kde je mimo jiné výslovně uvedeno, že tato organizace žádá o poskytnutí politického azylu stěžovatelce a jejímu synovi s tím, že další pobývání členů této rodiny na území Běloruska je nebezpečné pro jejich svobodu a život. Uvedené vyjádření, které je založeno ve správním spise, však nebylo správním orgánem ani soudem vzato v úvahu.

Z tohoto pohledu se jeví Nejvyššímu správnímu soudu neudržitelným závěr žalovaného a posléze i krajského soudu o tom, že v průběhu správního řízení nebyla objasněna jediná skutečnost, která by správní orgán vedla k závěru, že jmenovaná má odůvodněnou obavu z pronásledování z důvodu své rasy, národnosti, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině, nebo pro zastávání politických názorů. Rovněž nelze bez dalšího zastávat názor, že problémy s odchodem ze zaměstnání a následnou nemožností zaměstnání získat, nesouvisely s uplatňováním politických práv a svobod. Z podkladů sepsaných se stěžovatelkou vyplývá naprostý opak a správní orgán jiná zjištění neučinil. Nejvyšší správní soud nesouhlasí ani s tím názorem, že stěžovatelku nelze považovat za pronásledovanou ve smyslu zákona o azylu, neboť rozdávání letáků a sbírání podpisů občanů nijak zásadně nesměřovalo k uplatňování politických práv a svobod a tuto činnost není možno považovat za aktivní účast na politickém životě v Bělorusku. Žalovaný, a posléze i krajský soud, tedy pravděpodobně souhlasí s tím, že k situaci předpokládané ustanovením § 12 zákona o azylu sice došlo, ale nebylo tak závažné, aby stěžovatelce bylo možno azyl udělit. Podle názoru Nejvyššího správního soudu je třeba citované ustanovení interpretovat tak, že pokud je u žadatele o azyl prokázáno, resp. v případě nikoliv bezpečné země vyvráceno, že u něho došlo nebo může dojít k situaci, která se neslučuje s prostředím, ve kterém panuje dostatečný mechanismus ochrany lidských práv, pak jsou dány důvody

pro udělení azylu takovému žadateli. Tak tomu mělo být i v tomto případě, kdy žalovaný tvrzení stěžovatelky nezpochybnil (ani dost dobře objektivně nemohl), avšak její situaci v zemi původu nepovažoval za natolik závažnou, aby bylo možno azyl v ČR udělit.

Nejvyšší správní soud má dále za to, že žalovaný, a posléze ani krajský soud, se nevypořádaly s lékařskou zprávou ze dne 4. 4. 2003 vystavenou MUDr. K., která popisuje závažné skutečnosti týkající se zdravotního stavu nezletilého syna stěžovatelky. Uvedená zpráva mohla zcela jistě mít vliv na úvahu správního orgánu a posléze i soudu při eventuelním posuzování podmínek humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu.

Rovněž závěr žalovaného a poté i krajského soudu o tom, že stěžovatelka nenáleží k osobám ohroženým skutečnostmi zakládajícími překážky vycestování, je nepřesvědčivý. Žalovaný uvedený závěr opírá o informaci MZV ČR z dubna 2000, podle které nelze při návratu neúspěšného emigranta žádajícího o azyl obecně očekávat postih. Tento závěr správního orgánu však není zcela objektivní. Podle citované informace „při návratu neúspěšného emigranta žádajícího o azyl nelze obecně očekávat postih, spíše se o něj nikdo nebude starat, nikdo mu nevyjde vstříc, a bude ponechán tvrdému osudu. Někdy ale naopak může dojít ke zneužití této skutečnosti současnou mocí ke své propagandě – v individuálním případě pro neúspěšného žadatele o azyl mohou být naopak vytvořeny preferenční podmínky. Normálně se asi po návratu dostane neúspěšnému žadateli o azyl obvyklé přijetí v závislosti na jeho chování, většinou ale bude mít psychický i materiální problém se znovu vrátit do místního prostředí – chudoby, problémy, místního politického a právního prostředí. Azylanti často prodali byt a nemají kde bydlet. A všichni samozřejmě narazí na nesmírné byrokratické překážky, počínaje problémem s přihlášením k trvalému pobytu a na schválnosti byrokratických úředníků – ale to není otázka postihu, ale místního systému a jeho možnosti zlovůle. S tím se setká neúspěšný žadatel o azyl stejně jako Bělorus, který u nás několik let pracoval, byl tam i s rodinou a doufal, že se nikdy nebude muset vrátit. A najednou je zpět v běloruské realitě. Jejich návrat do společnosti bude složitý i v tom, že je společnost obecně bude přijímat zpět velmi těžko a s posměchem. Nedá se jednoznačně potvrdit, že neúspěšný žadatel o azyl, který se vrátí, bude mít výrazně jiné podmínky začlenění do společnosti než „gastarbeiter“ po svém návratu. V každém případě to ale bude mít velmi těžké. U význačných politických exponentů nebo u těch potencionálních žadatelů o azyl, kteří předem všude úmyslně rozhlašovali, že budou emigrovat z politických důvodů, je to pravděpodobné – ale to je zase často jejich spekulace a forma vydírání země, kam se rozhodli odejít.“

Z takové informace však nelze zcela jednoznačně uzavřít, že v případě stěžovatelky, která jednoznačně žádá od počátku řízení o azyl pro pronásledování z politických důvodů, nebude při případném návratu do Běloruska ohrožen její život a svoboda, a to i se zřetelem k vyjádření Asociace na ochranu lidských práv, podle nichž se život a svoboda stěžovatelky i jejího nezletilého syna nachází v nebezpečí pro politické motivy na území Běloruska.

Nejvyšší správní soud se zřetelem ke shora uvedenému dospěl k závěru, že rozhodnutí žalovaného vychází ze skutkového stavu, který nemá zcela oporu ve spise (§ 76 odst. 1 písm. b/ s. ř. s.) a z těchto důvodů je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů (§ 76 odst. 1 písm. a/ s. ř. s.). Krajský soud měl proto napadené rozhodnutí zrušit pro vady řízení ve smyslu § 76 s. ř. s. Neučinil-li tak, bylo řízení zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé (§ 109 odst. 3 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud proto napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V dalším řízení je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušujícím rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). V novém rozhodnutí o věci rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Pokud jde o návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, vycházel Nejvyšší správní soud z toho, že za situace, kdy byl napadený rozsudek zrušen, nebylo třeba o odkladném účinku kasační stížnosti rozhodovat.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 11. srpna 2005

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu